

Geografska in zgodovinska ekskurzija s terenskimi vajami v Brežicah z okolico

Poročilo o ekskurziji

Dne 31. maja 2016 smo se iz Novega mesta ob 7. uri zjutraj z avtobusom odpeljali proti Brežicam. V avtobusu so bili dijaki oddelkov 1. d in k, skupno število dijakov, ki so se ekskurzije udeležili je bilo 49, s tremi dijaki sem se dogovoril, da nas lahko počakajo v Brežicah.

Vsi dijaki, so z namenom priprave na ekskurzijo, 10 dni pred njenim pričetkom prejeli spletni različici - 2 zbornika, geografskega in zgodovinskega po eAsistentu.

V avtobusu sem ponovil ključne naravno-geografske in družbeno-geografske značilnosti pokrajine, kamor smo bili namenjeni, dijaki pa so potek ekskurzije lahko spremljali na ustreznih zemljevidih.

Vreme na ekskurziji:

<http://4d.rtvsllo.si/arhiv/vreme/174408582>

Dostop z mobilnih telefonov dijakov 31. 5. 2016.

V Brežice smo prispeli ob 7.55 uri ter parkirali naš avtobus pred Gimnazijo Brežice, kar je s prometnim znakom tudi dovoljeno.

Gimnazijo Brežice so ustanovili leta 1942 Nemci, potem ko so razpustili samostan Antona Padovanskega, a šola zaradi zgodovinskih okoliščin ob ustanovitvi, te letnice ustanovitve ne priznava, marveč je le-ta premaknjena v leto 1945.

Pri vhodu v šolo za učitelje nas je pozdravila gospa Zlata Hribernik, prof. nemščine in pomočnica ravnatelja ter nam zaželela prijeten potek ekskurzije.

Na Trgu izgnancev smo postali pri spomeniku, ki so ga postavili v spomin na 37000 izgnanih Slovencev iz Posavja in Obsotelja v Nemčijo med drugo svetovno vojno, kjer so izgnance nameravali ponemčiti. Na izpraznjene domove je nato okupator naselil Kočevske Nemce.

Na Trgu stoji mogočna vogalna stavba Okrajnega sodišča v Brežicah (nekoč Nemški dom), kjer so se zbirali brežiški Nemci in je zgrajena v t. i. Nürnberškem stilu.

Na začetku Ceste prvih borcev so dijaki začeli z zbiranjem informacij za vajo Funkcijska členitev ulice; dijaki 1. d so poslikali in prešteli vse stavbe na zahodni, dijaki 1. k pa na vzhodni strani ulice. Tako pridobljene podatke so dijaki nato kartirali in v legendi določili prevladujoče funkcije te ulice.

Naslednji postanek skupine je bil za Brežiškim gradom – Posavskim muzejem, ki stoji na 40 metrov visoki kvartarni terasi (polici), ki se tu najbolj približa Gorjancem, kar je ugodno za prehod čez Savo in Krko. V kvartarju se je tektonsko delovanje nekoliko umirilo. Menjavale so se ledene in medledene dobe, ko je bilo podnebje včasih celo toplejše kot danes. Sava in ostali vodotoki so tu odlagali in še odlagajo nesprijete sedimentne kamnine, kot so prod, pesek in glina.

Dijaki so orientirali karto, določili smeri neba in kartirali kvartarno polico, s katere smo lahko opazovali gradbišče HE Brežice v Vrbini in nasad topolov (lat. Populus), rod do 30 metrov visokih dvodomnih vetrocvetk vrbovk. Njegov les, mehak in lahek, uporabljajo kot surovino v tovarni celuloze in papirja v Krškem.

Zgodovinski viri prvič omenjajo naselje kot zemljiško gospostvo Brežice leta 1241 v nemščini – Rein, Reyne ali Rayne, nazadnje Rann (breg), kot posest Salzburških nadškofov.

V nadaljevanju so bili lastniki posesti Ogri (Matija Korvin), Habsburžani, Franc Gall von Gallenstein, rodbina Frankopani in, končno, rodbina Attems. Slednji so dali baročno poslikati viteško dvorano (slikarja Karl Remb nato pa še Franc Ignacij Flurer). V času Vseslovenskega kmečkega upora 1515 sta mesto in grad pogorela. Mesto se je ponašalo s kovnico srebrnega denarja, magistratom in sodiščem že v 13. stoletju.

Drugi kmečki upor leta 1573 (Gubčev kmečki upor) ni uspel, je pa mesto hudo prizadel; Ambroža Gubca so za kazen fevdalci spektakularno in okrutno usmrtili v Zagrebu.

V času Napoleonove Ilirije so morali meščani plačevati vojni davek – kontribucijo, meja Ilirskih provinc pa je potekala po reki Savi, po kateri je takrat teklen živahen promet, prevažanje bremen in blaga s splavi.

1862 je mesto dobilo železniško postajo, zaradi česar je postopoma zamrl promet po Savi.

V Grajskem parku so dijaki dvakrat izmerili naklon pobočja z doma narejenimi naklonomeri iz kartona, geo-trikotnika in vrvice z utežjo, spoznavali so tipične drevesne sestoje v parku, njihova slovenska in latinska imena.

V grajski park dostopamo preko treh vhodnih ploščadi s paviljoni, urejene so sprehajalne poti, klopi za počitek ali branje v parku ter igrala za otroke. Park krasi kar 28 drevesnih vrst, med katere lahko uvrstimo 114 dreves mestnega parka. Na vhodu v park iz smeri Gubčeve ulice in ulice Pod obzidjem vhodne table z zemljevidom označujejo pozicijo drevesa ter njegovo drevesno vrsto. V parku je označeno z oznako po eno drevo za posamezno drevesno vrsto, tako, da lahko v parku spoznamo drevesne vrste. Današnji mestni park je zasnovala družina Attems v prvi polovici 19. stoletja in je bil del grajske lastnine do 2. svetovne vojne. Nastajati je začel pod vplivom bližnjega parka v Mokricah, kar nakazuje neformalna zasnovanost, ki se zgleduje po parkih angleškega krajinskega sloga.

Park danes je prostor v katerem potekajo različne prostočasne aktivnosti, ki prispevajo k telesni in duševni sprostitvi in okrepitvi človeka. V prostem času se ljudje ukvarjajo s številnimi dejavnostmi s katerimi zadovoljujejo potrebe po druženju, sprostitvi in obnavljanju svoje moči. Kot protiutež dnevnim naporom in različnim stresom se ob splošno povečani skrbi za kvalitetno preživljanje prostega časa, zdravje ter želji po ohranjanju dobrega počutja in kondicije, vse več ljudi, različnih starostnih skupin v prostem času ukvarja tudi s športom in rekreacijo.

Ob 9. uri smo obiskali Zavod za podjetništvo, turizem in mladino Brežice, kjer smo spoznavali mestu-služne funkcije te ugledne ustanove.

Prijazno so nam razkazali vse prostore, nam pokazali predstavitveni film in predstavili svoje dejavnosti za ljudi vseh starosti ter projekte, za katere so prejeli vrsto nagrad v Sloveniji in v tujini.

Del časa, 30 minut, smo namenili odmoru ter malicanju dijakov in učiteljev.

Stavba ZPTM meji na blokovsko naselje, ki je bilo zgrajeno sredi prejšnjega stoletja.

Razložil sem razloge za nastanek tega naselja, njegovo sedanjo funkcijo in razloge za občasne pritožbe stanovalcev zaradi kršenja reda in miru (bližina odprte terase ZPTM, prirejanje koncertov ...). Dijaki so blokovsko naselje še kartirali.

Od tam smo odšli na Tržnico Brežice, katere posebnost je, med drugim, streha, ki jo v celoti pokrivajo sončne celice za pridobivanje energije.

Ogledali smo si aktualno ponudbo različnega blaga (sadje, zelenjava, cvetje, peciva, oblačila ...), gostinske objekte in pripadajočo infrastrukturo;

Nekateri dijaki in učitelji so izkoristili ugodno priložnost in opravili nekaj manjših nakupov.

S tržnice smo nadaljevali pot do manjšega trga z velikim panojem, na katerem so si dijaki ogledali zemljevid Občine Brežice z nekaj statističnimi podatki, nato pa še spomenik padlim v drugi svetovni vojni, kmečkim uporom in izgnancem.

Po zavutih potkah s stopničkami smo se spustili do ulice Pod obzidjem; del obzidja iz 14. stoletja je še vedno ohranjen, nanj se delno naslanjajo hiše, tesno druga ob drugi. Betonska naklona pod viaduktom, ki povezuje staro mestno jedro z novim, mladostniki občasno uporabljajo za skejtanje, kadar na ulici ni prometa.

Dijaki so ulico kartirali.

Med vrsto hiš in viaduktom se dviga mogočen, 46 metrov visok vodovodni stolp iz leta 1914, zgrajen v Nürnberškem stilu, enako kot nekdanji Nemški dom. Namen stolpa je bil oskrbovanje mesta in okolice z vodo s pomočjo rezervoarja in vodne črpalke, danes pa je stolp simbol mesta in je viden že od daleč.

Prispeli smo do Savskega mosta, ki je bil skupaj z mostom čez Krko in vmesno inundacijo (lat. inundatio, poplavno območje med rekama) zgrajen leta 1906, v skupni dolžini 524 metrov; način gradnje iz jekla in železa je bil enak kot pri Eifflovem stolpu v Parizu, z zakovicami, namreč.

Od tu naprej proti vzhodu, na levem bregu Save, se začne 4 metre visok protipoplavni nasip, na katerega smo se povzpeli. Ta poteka po aluvialni terasi (holocen) in varuje nižje ležeče objekte in kmetijska zemljišča pred poplavami.

Danes so dokazani tudi nekateri negativni učinki takšne protipoplavne ureditve; krajevno pospešen odtok reke v zgornjem delu toka se tako »maščuje« v nižjih delih, kjer nato reka prestopa bregove (Mostec, Dobova).

Dijaki so z nasipa kartirali njive z evtričnimi rjavimi prstmi, dobro nasičenimi z bazami, ki jih je že Valvasor imenoval za »preiminitne« ter ugotavljali, katere kulturne rastline tu uspevajo.

Pred 8. meseci so isto pot po nasipu, le v obratni smeri, prehodili številni begunci, ki so bili namenjeni iz Dobove v begunski center v Brežicah. Z železobetonskega mostu, zgrajenega 1972 pri Čatežu ob Savi, je bil čudovit razgled na sotočje rek Save in Krke.

Spletni vaji ugotavljanja in primerjanja fizikalnih lastnosti obeh rek – Save pri Čatežu in Krke pri Podbočju, so dijaki zaradi slabega signala opravili doma (Vir: ARSO).

Ekskurzijo smo sklenili z vzponom na 386 metrov visoko Šentviško goro (Ljubljanski grad 376 m) po označeni poti do vrha, ki je vodila skozi bukov (lat. Fagus silvatica) gozd (Čateževa energijska pešpot).

Pri cerkvi svetega Vida smo si odpočili in uživali v edinstvenem razgledu na Krško-Brežiško polje ter prehojeno pot.

V Novo mesto smo se vrnili ob 14.15 uri in se zahvalili vozniku, gospodu Damjanu, za varno vožnjo in srečno vrnitev domov.

V anonimni evalvaciji ekskurzije v šoli so dijaki zapisali, da so bili s kakovostjo programa ekskurzije zadovoljni, nekatere je vzpon na Šentvid utrudil, a je bil trud poplačan z čudovitim razgledom z vrha.

Dijaki so o ekskurziji napisali poročila v obsegu in na način, kot to določa predmetni izpitni katalog za maturo iz geografije na strani 39; vsak dijak je prejel svoj spletni izvod kataloga po eAsistentu.

Spremljajoči učitelji na ekskurziji so bili:

Zlatka Butkovec Gačnik, prof.

Marinka Kovač, prof.

Uroš Lubej, prof.

V Novem mestu, 5. 6. 2016

Robert Šupe, prof.,

vodja ekskurzije